

Deklaracija o načelih strpnosti

- Izvirnik: Declaration of Principles on Tolerance
- Avtor izvirnika: UNESCO, Pariz, 1995
- V slovenščino prevedel: dr. Nejc Jelen, Izobraževalni center Eksena, Šentjur, september 2015

Slovenska
nacionalna komisija
za UNESCO

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

V podporo
**obeleževanju 70.
obletnice UNESCO**

Organizacija Združenih
narodov za izobraževanje,
znanost in kulturo

Izobraževalni center Eksena daje slovenski prevod Deklaracije o načelih strpnosti v prosto uporabo javnosti v namen objavljajanja in razširjanja. Pri tem je potrebno navesti: *Deklaracija o načelih strpnosti, UNESCO, 1995. Slovenski prevod: Izobraževalni center Eksena, 2015.* Tiskano izdajanje in razširjanje prevoda je dovoljeno le s pridobitvijo soglasja Izobraževalnega centra Eksena.

Deklaracija o načelih strpnosti

Deklaracija o načelih strpnosti¹

Države članice Organizacije Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo na srečanju v Parizu, na osemindvajsetem zasedanju Generalne konference od 25. oktobra do 16. novembra 1995,

Preambula

ob upoštevanju, da Ustanovna listina Združenih narodov navaja: »Mi, ljudstva Združenih narodov, smo odločeni obvarovati prihodnje rodove pred strahotami vojne ..., potrditi vero v temeljne človekove pravice, dostojanstvo in vrednost človeka ..., in v ta namen živeti strpno in mirno v sožitju in dobrih sosedskih odnosih.«²,

ob sklicevanju, da preambula k Ustavi Unesca, sprejeta 16. novembra 1945, navaja: »Če naj se mir ne razblini, mora biti zgrajen na temeljih intelektualne in moralne solidarnosti človeštva.«,

ob sklicevanju tudi na to, da Splošna deklaracija človekovih pravic potrjuje: »Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi« (18. člen), »do svobode mišljenja in izražanja« (19. člen), in da mora izobraževanje »pospeševati razumevanje, strpnost in prijateljstvo med vsemi narodi in med rasami in verskimi skupinami.« (26. člen),

glede na ustrezne mednarodne dokumente, vključno z naslednjimi:

- Mednarodni pakt o državljskih in političnih pravicah
- Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah
- Konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije
- Konvencija o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida
- Konvencija o otrokovih pravicah
- Konvencija iz leta 1951, ki se nanaša na status beguncev in njen protokol iz leta 1967 in regionalni instrumenti
- Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk
- Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju
- Deklaracija o odpravi vseh oblik nestrpnosti in diskriminacije na podlagi vere ali prepričanja
- Deklaracija o pravicah pripadnikov narodnih ali etničnih, verskih in jezikovnih manjšin
- Deklaracija o ukrepih za odpravo mednarodnega terorizma, Dunajska deklaracija in Akcijski program Svetovne konference o človekovih pravicah

- Kopenhagenska deklaracija in Akcijski program, prilagojen za Svetovni vrh za socialni razvoj
- Unescova Deklaracija o rasi in rasnih predsodkih
- Unescova Konvencija in priporočilo proti diskriminaciji v izobraževanju,

ob upoštevanju ciljev Tretjega desetletja boja proti rasizmu in rasni diskriminaciji, Svetovnega desetletja za vzgojo za človekove pravice in Mednarodnega desetletja domorodnih ljudstev sveta,

glede na priporočila regionalnih konferenc, ki so bile organizirane v mednarodnem letu za strpnost, v skladu z Generalno konferenco UNESCO, 27 C/resolucijo 5.14, kot tudi s sklepi in priporočili drugih konferenc in srečanj, ki so jih organizirale države članice znotraj programa Mednarodnega leta za strpnost,

vznemirjene zaradi trenutnega vzpona dejanj nestrpnosti, nasilja, terorizma, ksenofobije, agresivnega nacionalizma, rasizma, antisemitizma, izključevanja, marginalizacije in diskriminacije, ki so uperjena proti nacionalnim, etničnim, verskim in jezikovnim manjšinam, beguncem, priseljenim delavcem, priseljencem in ranljivim skupinam znotraj družb, kot tudi dejanj nasilja in ustrahovanja, ki so zagrešena nad posamezniki, ki uveljavljajo svojo svobodo mišljenja in izražanja – vse to ogroža utrjevanje miru in demokracije tako na nacionalni kot mednarodni ravni in predstavlja ovire pri razvoju,

ob poudarjanju odgovornosti držav članic, da razvijajo in spodbujajo spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse, brez razlikovanja glede na raso, spol, jezik, nacionalno poreklo, veroizpoved ali invalidnost, in da se borijo proti nestrpnosti

sprejemamo in svečano razgllašamo to Deklaracijo o načelih strpnosti.

Odločene, da sprejmemo vse pozitivne ukrepe, ki so potrebni za spodbujanje strpnosti v naših družbah, ker strpnost ni samo cenjeno načelo, ampak je tudi nujnost za mir ter ekonomski in socialni napredek vseh ljudi,

razgllašamo naslednje:

1. člen – Opredelitev strpnosti

Strpnost je spoštovanje, sprejemanje in priznavanje bogate raznolikosti naših svetovnih kultur, naših oblik izražanja in načinov biti človek. Spodbujajo jo znanje, odprtost, sporazumevanje in svoboda misli, vesti in prepričanja. Strpnost je harmonija v različnosti. Ni samo moralna dolžnost, je tudi politična in pravna zahteva. Strpnost je vrlina, ki omogoča mir in prispeva k nadomestitvi kulture vojne s kulturo miru.

Strpnost ni popustljivost, prijaznost ali prizanesljivost. Strpnost je predvsem aktiven odnos, ki ga spodbuja priznavanje univerzalnih človekovih pravic in temeljnih svoboščin drugih.

V nobenem primeru se ne more uporabljati za opravičevanje kršenja teh temeljnih vrednot. Strpnost naj se izvaja s strani posameznikov, skupin in držav.

Strpnost je odgovornost, ki podpira človekove pravice, pluralizem (vključno s kulturnim pluralizmom), demokracijo in vladavino prava. Vključuje zavračanje dogmatizma in absolutizma ter krepi standarde, ki so opredeljeni v mednarodnih instrumentih o človekovih pravicah.

Skladno s spoštovanjem človekovih pravic izvajanje strpnosti ne pomeni strpnosti do socialne nepravilnosti ali opustitev in omilitvev posameznikovih prepričanj. Pomeni, da je posameznik svoboden, da se ravna po svojih prepričanjih in sprejema, da se drugi ravna po svojih. Pomeni sprejemanje dejstva, da imajo ljudje, naravno različni v svojem videzu, položaju, govoru, obnašanju in vrednotah, pravico, da živijo v miru in biti to, kar so. Prav tako pomeni, da posameznik drugim ne vsiljuje svojih stališč.

2. člen – Državni nivo

Na državnem nivoju je za strpnost potrebna pravična in nepristranska zakonodaja, izvajanje zakonov ter sodnih in upravnih postopkov. Prav tako je potrebno, da so vsakemu posamezniku, brez kakršne koli diskriminacije, omogočene enake ekonomske in socialne možnosti. Izključenost in marginalizacija lahko vodita v nezadovoljstvo, sovraštvo in fanatičnost.

Da bi lahko prišli do bolj strpne družbe, bi morale države ratificirati obstoječe mednarodne konvencije o človekovih pravicah in, kjer je potrebno, pripraviti novo zakonodajo, da bi lahko zagotovile enakost obravnavanja in priložnosti za vse skupine in posameznike v družbi.

Za mednarodno harmonijo je bistveno, da posamezniki, skupnosti in narodi sprejmejo in spoštujejo večkulturno naravo človeške družbe. Brez strpnosti ne more biti miru in brez miru ne more biti razvoja ali demokracije.

Nestrpnost lahko privzame obliko marginalizacije ranljivih skupin in njihovo izključitev iz socialne in politične udeležnosti, kot tudi nasilje in diskriminacijo proti njim. V Deklaraciji o rasi in rasnih predsodkih je potrjeno: »Vsi posamezniki in skupine imajo pravico, da so različni.« (člen 1.2).

3. člen – Socialne dimenzije

V modernem svetu je strpnost bolj ključna kot kdaj koli prej. To je obdobje, zaznamovano z globalizacijo ekonomije in s hitro rastočo mobilnostjo, komunikacijo, integracijo in soodvisnostjo, preseljevanjem in izpodrivanjem prebivalstva, urbanizacijo in spreminjajočimi se socialnimi vzorci. Ker je vsak del sveta zaznamovan z raznolikostjo, stopnjevanje nestrpnosti

in konfliktov potencialno ogroža vsako območje. Ni omejeno na nobeno državo, ampak je globalna grožnja.

Strpnost je potrebna med posamezniki ter na nivoju družine in skupnosti. Spodbujanje strpnosti in oblikovanje odnosov, ki temeljijo na odprtosti, vzajemnem poslušanju in solidarnosti, bi moralo potekati v šolah in na univerzah ter, skozi neformalna izobraževanja, doma in na delovnem mestu. Mediji so v stanju, da lahko igrajo konstruktivno vlogo pri pospeševanju svobodnega in odprtega dialoga ter razprave, razširjajo vrednost strpnosti in izpostavljajo nevarnost ravnodušnosti do vzpona nestrpnih skupin in ideologij.

Kot je bilo potrjeno v Unescovi Deklaraciji o rasi in rasnih predsodkih, se morajo sprejeti ukrepi, ki bodo zagotovili enakost v dostojanstvu in pravicah za posameznike in skupine, kjerkoli je potrebno. V tem oziru bi se morala še posebna pozornost posvečati ranljivim skupinam, ki so socialno ali ekonomsko zapostavljene, da se jim omogoči zaščito veljavnih zakonov in socialnih ukrepov, še posebej v zvezi z nastanitvijo, zaposlitvijo in zdravjem, da se spoštuje avtentičnost njihove kulture in vrednot ter da se pospešuje njihovo socialno in zaposlitveno napredovanje in integracijo, še posebej skozi izobrazbo.

Izvajati je treba ustrezne znanstvene študije in povezovanje, da se uskladi odziv mednarodne skupnosti na ta globalni izziv, vključno z analizo bistvenih vzrokov in učinkovitih ukrepov družboslovnih znanosti, kot tudi raziskovanje in opazovanje v podporo političnemu odločanju in določanju standardov delovanja s strani držav članic.

4. člen – Izobraževanje

Izobraževanje je najbolj učinkovit način za preprečevanje nestrpnosti. Prvi korak v poučevanju strpnosti je naučiti ljudi, kaj so njihove skupne pravice in svoboščine, zato da jih lahko spoštujejo, in da se spodbuja volja, da se ščiti pravice in svoboščine drugih.

Izobraževanje za strpnost bi se moralo obravnavati kot nujna obveznost; zato je treba spodbujati sistematične in racionalne poučevalne metode o strpnosti, ki bodo obravnavale kulturne, socialne, ekonomske, politične in verske izvore nestrpnosti – pogloblitve korenine nasilja in izključevanja. Izobraževalne strategije in programi morajo prispevati k razvoju razumevanja, solidarnosti in strpnosti med posamezniki, kot tudi med etničnimi, socialnimi, kulturnimi, verskimi in jezikovnimi skupinami in narodi.

Izobraževanje za strpnost mora težiti k nasprotovanju vplivom, ki vodijo v strah in izključevanje drugih, ter morajo pomagati mladim ljudem, da razvijejo sposobnosti za neodvisno presojanje, kritično razmišljanje in etično sklepanje.

Zagotavljamo, da bomo podpirali in izvajali programe raziskav družboslovnih znanosti in izobraževanj za strpnost, človekove pravice in nenasilje. To pomeni posvečanje posebne pozornosti izboljšanju usposabljanja učiteljev, kurikulumu, vsebine učbenikov in lekcij ter

drugega izobraževalnega materiala, vključno z novimi izobraževalnimi tehnologijami, z vizijo izobraziti skrbne in odgovorne državljane, odprte za druge kulture, sposobne ceniti vrednost svobode, spoštovanja človeškega dostojanstva in razlik ter sposobne preprečiti spore ali jih razrešiti na nenasilen način.

5. člen – Zaveza k delovanju

Zavezujemo se k spodbujanju strpnosti in nenasilja skozi programe in ustanove na področjih izobraževanja, znanosti, kulture in komunikacije.

6. člen – Mednarodni dan strpnosti

Z namenom ozaveščanja javnosti, poudarjanja nevarnosti nestrpnosti in odzivanja z obnovljeno zavezo in delovanjem v podporo promocije in izobraževanja o strpnosti svečano razglāšamo 16. november za vsakoletni *mednarodni dan strpnosti*.

Izvajanje Deklaracije o načelih strpnosti

Generalna konferenca,

glede na to, da je UNESCO iz razloga odgovornosti, ki so njegova dolžnost skozi njegovo ustavo na področjih izobraževanja, znanosti – tako naravoslovnih kot družboslovnih – kulture in komunikacije, zavezan k temu, da pozove države in ljudstva k pozornosti na težave, povezane z vsemi vidiki bistvene tematike strpnosti in nestrpnosti,

ob upoštevanju Unescove Deklaracije o načelih strpnosti, ki je bila razglašena 16. novembra 1995,

1. spodbuja države članice:

- (a) da obeležijo 16. november kot vsakoletni *mednarodni dan strpnosti* z organizacijo posebnih dogodkov in programov za širjenje sporočila o strpnosti med svojimi državljani, pri čemer sodelujejo z izobraževalnimi ustanovami in mediji v vsaki regiji;
- (b) da sporočijo generalnemu direktorju vsako informacijo, ki bi jo rade delile, vključno z znanjem, pridobljenim z raziskavami ali javnimi razpravami na temo strpnosti in kulturnega pluralizma, z namenom povečevanja našega razumevanja pojavov, ki so povezani z nestrpnostjo in ideologijami, ki oznanjajo nestrpnost, kot so rasizem, fašizem in antisemitizem, in najbolj učinkovite ukrepe za obravnavanje teh problemov;

2. vabi generalnega direktorja:

- (a) da omogoči najširše možno razširjanje besedila Deklaracije o načelih strpnosti in da v ta namen objavi in uredi razširjanje besedila, ne samo v uradnih jezikih generalne konference, ampak v čim več jezikih, kot je le mogoče;
- (b) da sproži ustrezen mehanizem za koordinacijo in ocenjevanje ukrepov, sprejetih v podporo spodbujanja in izobraževanja strpnosti v sistemu Združenih narodov in v sodelovanju z drugimi partnerskimi organizacijami;
- (c) da sporoči Deklaracijo o načelih generalnemu sekretarju Združenih narodov s prošnjo, da jo ustrezno predloži na enainpetdesetem zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov v skladu z resolucijo 49/213.

Opombe

¹ Razglašena in podpisana 16. novembra 1995.

² Povzeto iz Sklepa o objavi besedila Ustanovne listine Organizacije združenih narodov in njenih sprememb (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 1/14).